

Od Redaktora

I. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

I. Czy prawo międzynarodowe jest prawem?

- Lachs M., Rzecznictwo o nauce prawa międzynarodowego, Ossolineum, Wrocław - Łódź 1986
- Akehursts, A modern introduction to international law, 6th ed., London 1987

2. Podstawa obowiązywania prawa międzynarodowego

- Berzanek R i Symonides J., Prawo międzynarodowe publiczne, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992

3. Niektóre sposoby zagwarantowania realizacji prawa międzynarodowego

- Kазus układu o komunikacji lotniczej, Francja v. USA, Trybunał Arbitrażowy 1978
- Sutor J., Stosowanie sankcji prawnomiędzynarodowych, "Sprawy Międzynarodowe" 1988, nr 4
- Karta Narodów Zjednoczonych z 26 VI 1945 r.
- Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 660 z 2 VIII 1990 r.
- Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 661 z 6 VIII 1990 r.
- Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 665 z 25 VIII 1990 r.

4. Zasady kształtujące współczesne stosunki międzynarodowe

- Deklaracja zasad rządzących wzajemnymi stosunkami między Państwami uczestniczącymi

II. PRAWO ZWYCZAJOWE

1. Pojęcie prawa zwyczajowego

1.2. Zastrzeżenia do umów, które zawierają klauzule o dopuszczalności składania zastrzeżeń.

- Art. 64 Konwencji o ochronie praw człowieka i wolności z 1950 r.
- Bierzanek R., Studia nad społecznością międzynarodową. Źródła prawa międzynarodowego Wydawnictwo UMCS, Lublin 1991
- Kolumbia v. Peru, sprawa dot. azylu dyplomatycznego,

orzeczenie MTS z 1950 r.

2. Powstanie prawa zwyczajowego - rola uznania oraz rola sądów międzynarodowych w tym procesie

- Wolfke K., Zwyczaj we współczesnym prawie międzynarodowym, Wrocław 1963

3. Relacje pomiędzy prawem zwyczajowym a prawem traktatowym

- RFN v. Holandia oraz RFN v. Dania, sprawy dot. delimitacji szelfu kontynentalnego na Morzu Północnym, orzeczenie MTS z 1969 r.

- Nikaragua v. USA, sprawa dot. działań militarnych i paramilitarnych przeciwko Nikaragui, orzeczenie MTS z 27 VI 1986 r.

III. UMOWY MIĘDZYNARODOWE

1. Budowa umowy międzynarodowej

- Instrukcja o formie umów międzynarodowych - załącznik do zarządzenia nr 20 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 II 1969 r.

2. Zastrzeżenia do umów międzynarodowych

2.1. Zastrzeżenia do umów, które nie zawierają klauzuli o dopuszczalności składania zastrzeżeń

- Opinia doradcza MTS-u odopuszczalności zastrzeżeń do Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa

- Wybrane zastrzeżenia i oświadczenia do praw człowieka i podstawowych wolności z 1950

- Art. 42 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r.

- Wybrane zastrzeżenia i sprzeciwy złożone

3. Nieważność umów międzynarodowych

- Sandorski J., Nieważność umów międzynarodowych, Poznań 1978

- Harris D.J., Cases and materials on international ..., London 1983

4. Wygaśnięcie umów międzynarodowych

4.1. Wygaśnięcie umowy zgodną wolą wszystkich

- Protokół o likwidacji RWPG z 28 VI 1991
- Protokół o utracie mocy Układu o przyjaźni i pomocy wzajemnej z 14 V 1955 r.

4.2. Wypowiedzenie umowy zgodnie z jej pos

- Oświadczenie rządowe z 12 IX 1973 r. w ; wypowiedzenia przez PRL konwencji nr

4.3. Zasadnicza zmiana okoliczności.

- Sprawa dotycząca rybołówstwa, Wlk. Brytania

ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE

1. Podmiotowość prawna międzynarodowych organizacji rządowych

- Opinia doradcza MTS-u w sprawie odszkodowań za straty poniesione w służbie NZ
- Wybrane postanowienia regulujące zdolność traktatową organizacji międzynarodowych
- Konwencja dotycząca przywilejów i imunitetów NZ z 13 II 1946 r.
- Konwencja o prawie traktatów organizacji międzynarodowych z 1986 r.
- Karta Narodów Zjednoczonych
- Traktat o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej
- Statut Rady Europy

2. Funkcje, struktura, procedura głosowania i charakter prawny uchwał wybranych organizacji międzynarodowych

2.1. Organizacja Narodów Zjednoczonych

2.2. Wspólnota Europejska

2.3. Rada Europy

3. Międzynarodowe organizacje pozarządowe

- Art.71 Karty NZ
- Rezolucja Rady Gospodarczo-Społecznej 1296 z 23 V 1968 r.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA

1. Odpowiedzialność międzynarodowa państwa

- Starke J., Introduction to International Law, London 1984

1.1. Odpowiedzialność w przypadku naruszeń prawa międzynarodowego

- Odpowiedzialność państwa w prawie międzynarodowym.

Praca zbiorowa pod red. R. Sonnenfeld, PISM, Warszawa 1980 r.

- Sprawa Cieśniny Korfu (Wlk. Brytania v. Albania), orzeczenie MTS z 9 N 1949r.

- Sprawa statku "Rainbow Warrior" (Nowa Zelandia v. Francja), orzeczenie arbitrażowe z 1987 r.

- Projekt konwencji w sprawie międzynarodowej odpowiedzialności państw opracowany przez komisję Prawa Międzynarodowego

1.2. Odpowiedzialność w przypadku działalności zgodnej prawem międzynarodowym

- Odpowiedzialność państwa w prawie międzynarodowym. Praca zbiorowa pod. red. R. Sonnenfeld, PISM, Warszawa 1980

- Sprawa huty Trail Smelter (USA v. Kanada), orzeczenie arbitrażowe z 941

- Deklaracja Sztokholmska w sprawie środowiska naturalnego z 1972 r.

- Sprawa satelity Kosmos 954

1.3. Następstwa odpowiedzialności międzynarodowej państwa

- Sprawa fabryki chorzowskiej (Niemcy v. Polska), orzeczenie STSM z 26 VII 1927 oraz 1928 r.

- Odpowiedzialność państwa w prawie międzynarodowym. Praca zbiorowa pod. red. R. Sonnenfeld, PISM Warszawa 1980

- L. Ehrlich, Prawo międzynarodowe, wyd. IV. Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1958

- Projekt konwencji w sprawie międzynarodowej odpowiedzialności państw opracowany przez Komisję Prawa Międzynarodowego

1.4 Odpowiedzialność międzynarodowa osób fizycznych

- Konwencja w sprawie mórz pełnych z 29 IV 1958 r.
- Porozumienie w przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych osi europejskiej z 8 VIII 1945 r
- Rezolucja 808 przyjęta przez Radę Bezpieczeństwa ONZ 22 II 1993 r.
- Wieruszewski R., Międzynarodowy Trybunał Karny dla osądzenia sprawców naruszeń prawa humanitarnego w b. Jugosławi. "Państwo i Prawo" 1993
- Rezolucja 827 przyjęta przez Radę Bezpieczeństwa ONZ 25 V 1993 r.
- Karski K., Realizacja idei utworzenia międzynarodowego sądownictwa karnego "Państwo i

AZYL, EKSTRADYCJA PRZESTĘPCÓW ORAZ SUBSTYTUTY EKSTRADYCJI

1. Azyl

- Deklaracja o azylu terytorialnym przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 14 XII 1967 r.
- Art. 88 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1952 r.
- Ustawa o cudzoziemcach z dnia 31 XII 1963 r.
- B. Wierzbicki, O azylach i ekstradycji przestępców, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1982

2. Ekstradycja przestępców

2.1. Podstawy prawne

- B. Wierzbicki, O azylach i ekstradycji przestępców, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1982
- Europejska konwencja o ekstradycji z 13 XII 1957 r.
- Umowa między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Litewską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych z 26 I 1993 r

2.2. Wniosek o ekstradycję przestępcy

- Wniosek o ekstradycję z RP do RFN
- Wniosek o ekstradycję z RFN do RP

2.3 Podstawowe zasady ekstradycji przestępców

- L. Levy v. Attorney General, Honkong, 25 III 1987 r.
- Sprawa RFN a Rauca, Kanada, Sąd Apelacyjny w Ontario, 12 IX 1983 r.
- Art. 9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 16 XII 1966 r.
- Art. 3 Europejskiej konwencji o ochronie praw i podstawowych wolności z 4 XI 1950 r
- Umowa między RPA a Wysokim Komisarzem ONZ ds. Uchodźców o dobrowolnej repatriacji i reintegracji osób powracających do RPA z 4 IX 1991 r.
- R. v. Governor of Pentoville Prison, ex parte Budlongoraz R. v. Governor of Holloway Prison, ex parte Kember, Anglia, Divisional Court, 30 XI 1979 r.

2.4. Postanowienie o wydaniu

- Postanowienie o wydaniu z Królestwa Belgii do RP

3. Sybstituty ekstradycji

3.1. Wydalenie (deportacja)

- Rezek J., Reciprocity as a Basis for Extradition, British Year Book of International Law 1981, vol. LII

3.2. Przekazanie policyjne

- Miyanda v. Atterney-General. Zambia, Sąd Najwyższy, orzeczenie z 30 XI 1983 r.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego PRL z 10 II 1958 r.

3.3. Uprowadzenie

- List Sekretarza Stanu Shultza do Sekretarza Stanu Clarka z 11 I 1988 r.
- United States v. Alvarez Machain, orzeczenie Sądu Najwyższego USA w sprawie USA v. AlvarezMachain
- List rządu Meksyku występującego jako Amicus Curiaenarzecch Alvareza-Machaina
- Nota MSZ Kanady do Ambasady USA w sprawieDernck Hills'a

VII. MIĘDZYNARODOWA OCHRONA PRAW CZŁOWIEKA

1. Moc obowiązująca umów dotyczących praw człowieka

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych
- Nota Stałego Przedstawiciela PRL przy NZ skierowana do Sekretarza Generalnego informująca o zawieszeniu stosowania niektórych postanowień Paktu
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych
- Europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności
- Kазus Lawless'a

2. Prawa obywatelskie, społeczne i polityczne

- Kазus Pauli Marckx
- Kазus Yang'a, James'a i Webster'a

3. Środki międzynarodowej kontroli realizacji praw człowieka

- Deklaracja o przystąpieniu przez Polskę do Protokołu Fakultatywnego
- Deklaracja o uznaniu przez Polskę kompetencji Europejskiej Komisji Praw Człowieka
- Deklaracja o uznaniu przez Polskę kompetencji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
- Trzecie, okresowe sprawozdanie Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z realizacji przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych

VIII. UZNANIE PAŃSTW

1. Powstanie i upadek państw

- Antonowicz L., Pojęcie państwa w prawie międzynarodowym, PWN, Warszawa 1974
- Antonowicz L., Podręcznik prawa międzynarodowego, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 1993
- Konferencja w sprawie Jugosławii, Komisja Arbitrażowa, Opinia nr 8 z 4 VII 1992 r.

2. Granice nowo powstałych państw

- Konferencja w sprawie Jugosławii, Komisja Arbitrażowa, Opinia nr 3 z 11 I 1992 r.
- Kryteria brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o uznaniu
- Zlecenia co do uznawania nowych państw w Europie Wschodniej oraz ZSRR, przyjęte przez Wspólnotę Europejską oraz jej członków w dniu 16 XII 1991 r.
- Konferencja w sprawie Jugosławii, Komisja Arbitrażowa, opinia nr 10 z 4 VIII 1992 r.
- S. v. Banda and Others, Bophuthatswana, Sąd Najwyższy, 6 II 1989 r.
- Shaw M., International Law, Second Ed., Grotius Publications Limited, Cambridge 1986
- Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 277 z 18 III 1970 r.

IX. SUKCESJA PAŃSTW

- Konferencja w sprawie Jugosławii, Komisja Arbitrażowa, Opinia nr 9 z 4 VII 1992 r.
- Mullerson R., The continuity and succession of states, by reference to the former USSR and Yugoslavia. International and Comparative Law Quarterly 1993, vol. 42, part 3
- Shaw M., International Law, Second Ed., Grotius Publications Limited, Cambridge 1986
- Konwencja o sukcesji państw w odniesieniu do traktatów, przyjęta w Wiedniu 22 VII 1978 r.

ZAŁATWIANIE SPORÓW MIĘDZYNARODOWYCH

1. Pojęcie oraz istota sporu międzynarodowego

- Ehrlich L., Prawo międzynarodowe, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1958
- Bierzanek R., Załatwianie sporów międzynarodowych 1945-1973, Wydawnictwo MON, Warszawa 1974

2. Dyplomatyczne sposoby załatwiania sporów

- Bierzanek R., Załatwianie sporów międzynarodowych 1945-1973. Wydawnictwo MON, Warszawa 1974
- Projekt zasad koncyliacji w sporach między państwami przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu XI 1990 r.

3. Załatwianie sporów w systemie ONZ

3.1 Rada Bezpieczeństwa ONZ

- Art. 34-38 Karty Narodów Zjednoczonych z 26 VI 1945 r.

3.2 Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości

3.2.1. Skład Trybunału

- Art. 2, 3, 31 Statutu MTS z 26 VI 1945 r.

3.2.2. Kompetencja Trybunału

- Art. 34-36 Statutu MTS z 26 VI 1945 r.
- Deklaracja USA dotycząca przyjęcia obowiązkowej jurysdykcji MTS-u z 14 VIII 1946 r.
- Zastrzeżenie USA z 6 IV 1984 r.
- Wypowiedzenie deklaracji USA z 7 X 1985 r.
- Sprawa dotycząca militarnej oraz paramilitarnej działalności w Nikaragui rozpatrywana przez MTS w 1986 r.
- Art. 59 Statutu MTS z 26 VI 1945 r.
- Art. 94 Karty ONZ z 26 VI 1945 r.

XI. UNIA EUROPEJSKA I WSPÓLNOTY EUROPEJSKIE A PRAWO MIĘDZYNARODOWE

1. Istota Unii Europejskiej i Wspólnot Europejskich.

1.1. Charakter prawa wspólnotowego

- Traktat o Unii Europejskiej, Maastricht, 7II 1992 r.
- NV Algemene Transport en Ekspedite Onderneming Van Gend and Loos przeciwko Holenderskiej administracji fiskalnej, sprawa 26/62, wyrok wstępny z 5 II 1963 r. (tzw. sprawa Van Gend and Loos)
- Flaminio Costa przeciwko ENEL, sprawa 6/64, wyrok wstępny z 15 VII 1964 r.
- Opinia Trybunału Sprawiedliwości nr 1/91 z 14 XII 1991 r.

2. Podmiotowość prawnomiędzynarodowa Wspólnot Europejskich i ich kompetencje zewnętrzne

- Opinia Trybunału Sprawiedliwości nr 1/94 z 15 XI 1994 r.

3. Umowy międzynarodowe Wspólnot Europejskich z podmiotami trzecimi w prawie wspólnotowym

- Hauptzollamt Mainz przeciwko CA Kupferberg and Cie KGa i inni, sprawa 104/81, wyrok wstępny z 26 X 1982 r.

4. Odpowiedzialność państwa za naruszenie prawa wspólnotowego

- Francovich i Eonifaci przeciwko Włochom, połączone sprawy 6 i 9/90, wyrok wstępny z 19 XI 1991 r.

5. Obywatelstwo. Ochrona praw człowieka

- Marco Vincente Micheletti przeciwko Delegacion del Gobierno en Cantabria, sprawa 369/90, wyrok wstępny z 7 VII 1992 r.

- Hoechst AG przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, połączone sprawy 46/87 i 227/88, wyrok z 21 IX 1989 r.

- Deklaracja Ministrów Spraw Zagranicznych państw członkowskich WE (Europejska Współpraca Polityczna) na temat "Linii przewodnich w sprawie uznania nowych państw w Europie Wschodniej oraz w Związku Sowieckim", Bruksela-Haga, 16 XII 1991 r.

- Deklaracja Urzędu Przewodniczącego w imieniu Unii Europejskiej o uznaniu przez państw członkowskie UE Republiki Federacyjnej Jugosławii, Bruksela, 9 IV 1996 r.

XII. ZASTOSOWANIE SIŁY ZBROJNEJ W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH

1. Pojęcie agresji

- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 3314 z 14 XII 1974 r.

- Sprawa dotycząca militarnej oraz paramilitarnej działalności przeciwko Nikaragui (Nikaragua v. USA), orzeczenie MTS z 27 VI 1986 r.

- Dekker I., Criminal responsibility and the Gulf War of 1980-1988. Ed. by I. Dekker and H. Post. Martinus Nijhoff Publishers. Dordrecht-Boston-London 1992

2. Prawo do samoobrony

2.1. Samoobrona indywidualna

- Shaw M., International Law, Second ed., Grotius Publikations Limited, Cambridge 1986
- Dekker I., Criminal Responsibility and the Gulf War of 1980-1988. Ed. by I. Dekker and H. Post. Martinus Nijhof Publishers. Dordrecht-Boston-London 1992
- Art. 51 Karty ONZ z 26 VI 1945 r.

2.2. Samoobrona zbiorowa

- Shaw M., International Law, Second ed., Grotius Publikations Limited, Cambridge 1986
- Sprawa dotycząca militarnej oraz paramilitarnej działalności przeciwko Nikaragui (Nikaragua v. USA), orzeczenie MTS z 27 VI 1986 r.
- Porozumienie między rządem Królestwa Arabii Saudyjskiej a rządem RP w sprawie działalności polskich sił pomocniczych na terytorium Królestwa Arabii Saudyjskiej z 16 XII 1990 r.

3. Humanitarna interwencja

- Lupis de I., The law of war, Cambridge University Press 1987
- Wierzbicki B. - Welhengama G., The problem of humanitarian intervention: Developments and Trends. "The Liverpool Law Review" 1994, vol. XVI, Nr 2

XIII. MIĘDZYNARODOWE PRAWO KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

I. Pojęcie prawa konfliktów zbrojnych

- Bierzanek R., Wojna a prawo międzynarodowe, Wydawnictwo MON, Warszawa 1982

2. Podstawowe zasady międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych

2.1. Treść zasad

- Regulamin dotyczący praw i zwyczajów wojny lądowej
- Protokół dodatkowy do konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych - Protokół I.

2.2. Interpretacja zasad

- Wyrok Międzynarodowego Trybunału Wojskowego z 30 IX i 1 X 1946 r.
- Wskazówki udzielane członkom sądu przez sędziego wojskowego w sądzie wojskowym w Fort Benning w Georgii w marcu 1971 r. w sprawie: USA przeciwko porucznikowi W.L. Calley, jr.
- Instrukcje Armii Stanów Zjednoczonych FM 27-10

3. Status kombatanta i jeńca wojennego

3.1. Warunki uzyskania statusu kombatanta i jeńca wojennego

- Regulamin dotyczący praw i zwyczajów wojny lądowej
- Protokół dodatkowy do konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r. 410
- Nahlik S.E., Status prawny kombatanta, Sprawy Międzynarodowe 1988, nr 12.
- Pismo przewodnie skierowane przez prezydenta Stanów Zjednoczonych R. Reagana do Senatu w związku z zamiarem ratyfikacji protokołu II do konwencji genewskich z 1949 r. i odmową prezydenta ratyfikacji protokołu I

3.2. Zasady traktowania jeńców wojennych

- Konwencja genewska o traktowaniu jeńców wojennych (konwencja genewska III z 1949 r.)
- Rezolucja nr 332 Izby Reprezentantów Kongresu Stanów Zjednoczonych z 13 XI 1969 r.
- Wskazówki udzielane członkom sądu przez sędziego wojskowego w sądzie wojskowym w Fort Mc Pherson w Georgii we wrześniu 1971 r. w sprawie: Stany Zjednoczone przeciwko kapitanowi E.L. Medina

4. Okupacja wojenna

- Regulamin dotyczący praw i zwyczajów wojny lądowej
- Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny
- Wystąpienie przedstawiciela Izraela przed Zgromadzeniem Ogólnym ONZ 26 X 1977 r.
- Wystąpienie profesora W.T. Mallisona
- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 32/5 z 28 X 1997 r.
- J. Menkes, A. Prystrom, Wojna w Zatoce, PISM, Warszawa 1992

5. Ochrona ludności cywilnej przed skutkami działań wojennych

- Protokół dodatkowy do konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r.
- Raporty Tadeusza Mazowieckiego z byłej Jugosławii

6. Kontlikty zbrojne nie mające charakteru międzynarodowego (wojny domowe)

- Protokół dodatkowy do konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych
- Wyrok Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 27 VI 1986 r. w sprawie dotyczącej wojskowej oraz parawojskowej działalności w Nikaragui oraz przeciw Nikaragui